

Minnesanteckningar från mötet med Jens Frank

Den 18 september 2023 samlades 20 personer på Wrågården nära Falköping för ett samtal med Jens Frank från SLU och Viltskadecenter. Personer som närvarade representerade bland annat Länsstyrelsen i Västra Götaland, Falköpings och Herrljungas kommuner, tamdjursägare (LRF och Fåravelsförening), jägare (Svensk Jägarförbundet) och Naturskyddsföreningen.

Sammanfattning av kvällens samtal i punktform

Om Viltskadecenters rekommendationer

- Viltskadecenters rekommendationer utfärdas på uppdrag av Naturvårdsverket.
- Rekommendationerna har som mål att uppnå specifika målsättningar. Ju tydligare dessa målsättningar formuleras, desto mer exakta blir rekommendationerna.
- Det nuvarande målet med rekommendationerna gällande rovdjursavvisande stängsel och skydds jakt är att minska antalet rovdjursangrepp och minimera antalet dödade tamdjur.
- Rekommendationerna inkluderar olika typer av skyddsåtgärder: rovdjursavvisande stängsel, boskapsvaktande hundar, skyddsnet och lapptyg (särskilt i akuta situationer).

[Läs mer om Viltskadecenters olika rekommendationer här:

[\(https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/stod-i-viltforvaltningen/vsc-rekommendationer/\)](https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/stod-i-viltforvaltningen/vsc-rekommendationer/)]

Hur rekommendationerna används

- Länsstyrelsen (LST) är en myndighet som bland annat fattar beslut om skyddsåtgärder mot rovdjursangrepp. De ger även råd och hanterar ersättningar för skador orsakade av rovdjur.
- I detta arbete vägleds Länsstyrelsen av både Viltskadecenters rekommendationer och Naturvårdsverkets riktlinjer.
- LST är inte strikt bundna till dessa riktlinjer och rekommendationer, utan bestämmer i varje enskilt fall hur dessa ska tillämpas.
- LST måste följa svensk lag, som i sin tur inte får strida mot EU:s direktiv och förordningar.
- Licensjakt i Sverige syftar till att reglera rovdjurspopulationen i vissa områden och är inte en skyddsåtgärd. [I bilaga 2 finns mer information om hur beslut om licensjakt fattas.]

Rovdjursavvisande stängsel (RAS) och skydds jakt

- Viltskadecenter anser att RAS är mer kostnadseffektivt i områden med lägre täthet av får, medan skydds jakt är mer effektiv i områden med hög täthet av tamdjur.
- Eftersom skador på nötkreatur och hästar är begränsade, rekommenderas inte bidrag för RAS för dessa djurslag.
- Jens menar att skydds jakt inte nödvändigtvis kommer att minska antalet angrepp i ett specifikt område.
- Viltskadecenter har formulerat riktlinjer (ibland kallade för "tumregler") för när det kan vara lämpligt att fatta beslut om skydds jakt. Målet är att avlägsna det rovdjur som orsakat skadan. Exempelvis kan beslut om skydds jakt efter vargangrepp fattas efter:
  - Ett angrepp inom ett område skyddat av godkänt RAS
  - Fyra angrepp under en betessång av en varg som tillhör en familjegrupp eller ett revirbildande par

ROVDJURSDIALOG

<https://www.cnr.se/rovdjursdialog/>

(Notera att beslut om skydds jakt även kan ske i förebyggande syfte och bedöms utgöra ett hot mot boskap eller människor)

[Riktlinjerna (tumreglerna) finns i bilaga 1]

- På frågan om Viltskadecenter är beredd att se över sina rekommendationer gällande skydds jakt på varg svarade Jens "ja". För att kunna formulera meningsfulla rekommendationer behövs dock tydliga målsättningar, inklusive specificerade toleransnivåer.

Om problemvargar som orsak till angrepp på tamdjur

- Skydds jakt baseras på idén att vissa vargar är mer benägna att angripa tamdjur. Dessa kallas "problemvargar" (se bilaga för mer information).
- Jens medger att det är möjligt att vargar kan ärva beteenden från sina föräldrar.
- Forskning indikerar att fler angrepp sker i områden med hög koncentration av tamdjur. Det är sannolikt att tamdjurstätheten är den huvudsakliga faktorn som bidrar till detta.
- I Sverige finns det gott om alternativ föda för vargar, utöver tamdjur.
- Det är ovanligt med tre angrepp på tamdjur inom samma vargrevir under ett år, och fyra angrepp är ännu sällsyntare.
- Beslut om skydds jakt tar också hänsyn till angrepp på andra tamdjur än får. Till exempel räknas det som ett angrepp om nötkreatur bryter sig igenom ett stängsel på grund av en varg. Angrepp på hundar räknas separat.

*Om skador och kostnader**

- Diskussioner om kostnader för åtgärder och skadeersättningar bör inte enbart fokusera på ekonomiska aspekter; andra dimensioner som oro, stress och påverkan på landsbygdsutveckling bör också beaktas.

Om vargarnas förekomst och spridning

- Vargarna expanderar söderut i landet, men inga vargfamiljer etablerar sig i områden dedikerade för renskötsel.
- Nya vargrevir är troligtvis mest sannolika att etableras i närheten av redan befintliga revir.
- Angående vargbeståndet i Sverige (eller inom ett län):
  - Flest vargar finns när valpar föds, vilket är i april och maj.
  - Cirka 30% av vargpopulationen i Sverige dör varje år.
  - Årlig inventering av vargar börjar den 1 oktober.
  - Det totala antalet vargar är en uppskattning; varje varg räknas inte individuellt.
    - En beprövad metod för att uppskatta antalet vargar involverar att räkna föryngringar och multiplicera detta tal med 10.
    - Denna uppskattning inkluderar olika kategorier av vargar, inklusive de som dör under året.
    - Det är missvisande att minska det uppskattade antalet med 30% i efterhand. (Det kan med andra ord inte hävdas - som det ibland görs - att antalet vargarna i Sverige överskattas därför att man inte har tagit i akt vargar som har dött. Det skulle i så fall innebära att antalet dödade vargar räknas två gånger.)

Om kommunikation

- Förvaltningsinformation om vargar är ofta komplicerad eller svår att hitta.
- Myndigheterna behöver förbättra sin kommunikation för att göra den mer begriplig för allmänheten. (Det är av stor vikt hur information presenteras för att alla ska kunna ta den till sig och förstå den.)
- SLU och Viltskadecenter arbetar med enklare versioner av sina rekommendationer.

Förslag till fortsatt dialog

- Ett heldagsmöte där förtroendevalda och andra intressenter formulerar tydliga mål.
- En bredare diskussion som ger en helhetsbild av frågor som rör Skaraborg och dess relation till vargfrågan.
- Diskussioner om nya riktlinjer för hantering av närgångna vargar, i samarbete med LIFE-projektet Wild Wolf.
- Ett möte med nationella beslutsfattare, inklusive politiker och myndigheter.
- En dialog med medieaktörer om deras roll i rovdjurskonflikter.

Bernard le Roux
2023-09-20

BILAGA 1: Tumreglerna för skydds jakt

Utdrag ur *Rovdjur, tamdjur, hundar och människor PM till rovdjursutredningen 2006*

En problemvarg är:

- En individ som angripit tamdjur innanför ett stängsel som satts upp med bidrag från länsstyrelsen eller har motsvarande standard, d v s minst 5 välsträckta trådar med minst 3 000 volt, eller ett välsträckt fårnät (90 cm) med en välsträckt tråd max 30 cm ovan mark och max 20 cm ovan nätet med en spänning på minst 3 000 volt.
- En varg som vid 4 olika tillfällen angripit tamdjur under samma betessäsongs.

Att ribban sätts högre för varg än för lo, björn, järv, björn och örn beror på att vargstammens storlek gör att det under de närmaste åren verkar sannolikt att endast ett begränsat antal vargar (gissningsvis <5 st) kommer att kunna avlivas per år genom skydds jakt. Det är därför viktigare för varg än för övriga arter att de djur som avlivas verkligen är de individer som är mer benägna än genomsnittsvargen att angripa tamdjur.

Om åtminstone ett av kriterierna uppfylls ges tillstånd för skydds jakt enligt § 27 Jaktförordningen, inom en radie på 500 m från närmaste fallplats för ett av de angripna tamdjuren. Tamdjursägaren ska kunna överlåta avlivandet till intresserade jägare, eftersom det är orimligt att begära att en tamdjursägare skall hinna med att sköta både tamdjur, eventuellt jobb, eventuell familj och att på ett effektivt sätt jaga varg.

Om angreppen fortsätter, dvs efter femte angreppet, inom ett område som indikerar att det kan vara samma varg som står för angreppen (vargrevir ca 100 000 ha) effektiviseras jakten så att skydds jakten får utföras av enskild inom en radie på 5 km från närmaste fallplats för ett av de angripna tamdjuren. Karta över tillåtet område kan bli anslås på länsstyrelsens hemsida. Om angreppen ändå fortsätter så skall länsstyrelsen snarast försöka avliva vargen. Viltskadecenter har tillstånd att använda även icke typgodkända fällor och snaror med en fångsteffektivitet som överstiger den som kan uppnås med passkyttar. Länsstyrelsen kan när som helst rekvirera assistans från Viltskadecenter för sådan avlivning.

Om det finns fler vargar än en i reviret så avbryts skydds jakten då en varg har skjutits. Vid nytt angrepp av varg på tamdjur i reviret ges återigen skydds jaktstillstånd på en varg till dess att angreppen upphör eller alla vargar i reviret avlivats.

Det är viktigt att även vargindivider med "värdefull genupsättning", t ex invandrare från Finland/Ryssland, behandlas enligt samma kriterier, eftersom en särbehandling i form av högre ribba för skydds jakt skapar ett rationellt incitament för att illegalt döda invandrande vargar. Förekomst av särbehandlade invandrande vargar skulle ju innebära att boende i området får "tåla" mer olägenheter än om man haft en annan varg.

Bilaga 2: Om licensjaktbeslut

Beslut om licensjakt (Länsstyrelsen i Örebro)

Licensjakt är en strikt reglerad och kontrollerad form av jakt som bara får ske på de villkor som står i ett licensjaktbeslut. Licensjakt kan bli aktuellt om rovdjursstammarna överstiger miniminivån för hela förvaltningsområdet.

Det är Naturvårdsverket eller Länsstyrelsen som fattar beslut om licensjakt.

Naturvårdsverket kan ge Länsstyrelsen rätt att fatta beslut om licensjakt på regional nivå.

Hur många djur som tilldelas i jakten (jaktuttag) och hur de kan fördelas (om flera län) bestäms av den enskilda länsstyrelsen efter samråd med övriga länsstyrelser inom mellersta rovdjurförvaltningsområdet och mellan de olika rovdjursförvaltningsområdena.

Om att beslut om licensjakt överlåtas till flera länsstyrelser (från LST i Uppsala, 2023)

Naturvårdsverket överlåter möjligheten att fatta beslut om licensjakt på varg till flera länsstyrelser, bland annat Länsstyrelsen i Uppsala län.

Arbetet med att besluta om eventuell licensjakt på varg 2024 inleds nu. Det blir en dialog inom och mellan länsstyrelserna i mellersta Sverige. Besluten kommer att baseras på flera olika mål, möjligt uttag samt resultat av inventeringar.

Målen är att fortsatt ha gynnsam bevarandestatus, sträva efter att minska tätheten där den är som störst samt ta hänsyn till socioekonomiska konsekvenser i enlighet med tidigare politiska beslut, säger Jonas Bergman, enhetschef på Länsstyrelsen i Uppsala län.

Naturvårdsverkets utgångspunkt har varit att förvaltningen av varg i så stor utsträckning som möjligt ska vara regional i enlighet med beslutad rovdjurspolitik.

Arbetet har precis inletts och det är för tidigt att säga vilka län som kan, vill och kommer att fatta beslut om licensjakt på varg 2024, avslutar Jonas Bergman.

[Läs här om Naturvårdsverkets beslut om licensjakt för 2024](#)

[En längre text om hur beslut om licensjakt går till](#) - Naturvårdsverket